

Posudek na diplomovou práci Bc. Vojtěcha Svobody „Filosofie a teologie sportu se zřetelem k americkému fotbalu“

Práce „Filosofie a teologie sportu se zřetelem k americkému fotbalu“ se zabývá tématem vztahu vrcholového sportu, jako významnému fenoménu dnešní doby, a filosofie a teologie. Skládá se ze tří částí a závěru. V první části diplomant předkládá filosofický pohled na sport, a to z perspektivy hermeneutické, olympismu, z pohledu Platóna a co do aspektu vítězství jakožto cíle jakéhokoli vrcholového sportovce. V druhé části se kol. Svoboda věnuje tématu teologie sportu v kontextu stanoviska církevního magistéria (konkrétně tří papežů, totiž Pia XII., Jana Pavla II. a Benedikta XVI.) a dvou evangelikálních církví. V třetí části pak přistupuje k detailnějšímu pohledu na vztah náboženství a určitého sportovního odvětví, jímž je americký fotbal, který autor sám aktivně provozuje.

Práce je členěna jasně a srozumitelně. Využívá veliké množství anglicky psané literatury, která je u nás veskrze neznámá. Svědčí o autorově prožitém a vnitřním přístupu k tématu vztahu sportu a teologie. Z velké části je práce převyprávěním názorů autorů různých studií. Nicméně vlastní autorův přínos je v práci také patrný. Základní autorův přístup, jímž je pohled na sport z hlediska celku osobnosti, se prací táhne jako „červená nit“, čímž dává práci potřebnou obsahovou jednotu.

Za myšlenkově nejzajímavější a nejvydatnější považuji část první. V rámci hermeneutického pohledu je sport představen jako aktivita, v níž se střídá „vyprázdňení“ (*kenosis*) a naplnění (*pleróma*): Ve vrcholném sportovním výkonu dochází k pročištění a pozdějšímu znovunaplnění sil jak fyzických, tak psychických, a neméně k určité, jak autor říká, existenciální aproximaci smrti, která se poznává v krajní zkušenosti poznání svých hranic. Autor výstižně upozorňuje na, obecně známé, úskalí ideálů olympismu v dnešním profesionálním sportu. Za cennou myšlenku považuji rozlišení tří duší u Platóna (a vůbec autorovo upozornění na pasáže, v nichž Platón oceňuje gymnastiku jako to, co přispívá k disciplíně a houževnatosti mladých lidí) a jejich vztahu ke sportu. Nikoli dosažení peněz, cti a slávy (související s dychtivou a snaživou složkou duše), ale jedině poznání svých vlastních hranic a jejich překonávání (spojené s pěstováním ctností) je uvedeno do souvislosti se sokratovským „Poznej sám sebe!“. Právě tento cíl zaměřený na celek osobnosti je tím, co relativizuje a může relativizovat dnešní excesivní honbu za vítězstvím, penězi a slávou. Jedině tento sebepoznávací přístup rezonuje s rozumovou složkou lidské duše. Důležitou myšlenkou je také autorovo tvrzení, že sport svou touhou po dokonalosti vlastně přesahuje fyzický svět a směřuje k ideálům představeným Platónovými idejemi. Nejen dialektika, sublimovaný Eros (srov. dialog *Symposion*), ale také fyzické přemáhání (sport) může napomáhat přesahu směrem i ideálním vzorům. Tolik autorova překvapivá myšlenka.

Druhá část, dlužno dodat, ve srovnání s první, poněkud rozvláčná a příliš encyklopedicky faktografická, podává více méně kladná vyjádření ~~papežů~~ papežů na fenomén sportu. Můžeme říci, že právě celostní rozměr eliminující materialistický pohled na sport dochází svého potvrzení ve výroci nejvyšších představitelů katolické církve. Sport již není vnímán jako pouhá hra (jako v minulosti), která je v příkrém rozporu s vážností života a utrpení. Nejenže je vhodnou průpravou pro pěstování tolik důležitých ctností; profesionální sport lze navíc chápat jako důležitý pro křesťanství. Stává se totiž dnes nejvýznamnějším misijním polem, které je masově sledováno. Jakákoli zmínka o Kristu a náboženství na sportovním kolbišti proto může mít (ale nemusí) mimořádný evangelizační dopad. Sportovci, kteří jsou vnímáni jako hvězdy „sportovního nebe“ tak mají, upozorňuje autor, v rukou obrovskou moc ovlivnit mladého člověka.

Autor neschvaluje tolik rozšířenou divinizaci sportu. Je si vědom celé řady negativních jevů, jakými jsou rasismus, nacionalismus, nemírná soutěživost, modloslužba vítězství a peněz, které označuje nikoli za „esenci“ sportu, ale za (negativní) průvodní jevy dnešního profesionálního sportu. Navzdory nepochybné inspiraci světem amerického fotbalu, který ono benediktinské „ora et labora“ proměňují v „ora et cane“ (modli se a hrej!), se autor staví kriticky i vůči „občanskému náboženství“, kterým je pro americkou společnost právě americký fotbal. Autorovo barvitě líčení průběhu hry, svědčící o autorově vysoké osobní zanícenosti, amerického fotbalu není daleko od naturalistického zobrazení bitvy na frontě v první světové válce (viz modlitba hráče jako prosba o přežití zápasu; str. 63). V tomto kontextu autor upozorňuje na centrální myšlenku, podle níž jak celkové zapuzení náboženství do sféry privátní (náboženství není jen záležitostí čistě soukromou, jak se tak často chápe u nás), tak myšlenka civilního náboženství (divinizaci sportu, tolik blízká americkému světu nejen v oblasti sportu) jsou extrémy, kterým je potřeba se varovat. (V tomto kontextu se autor přece jen dopouští určité nejasnosti – viz níže uvedená pozn. 6)

Několik drobnějších poznámek:

1. Na str. 37: Místo „Sport je péčí i tělo ...“ asi by mělo být „Sport je péčí i o tělo...“.
2. Na str. 53 je ne zcela srozumitelná věta: „Také sportovci je tedy potřebují slyšet (když už není motivace k šíření jako u mě – fascinace tímto světem)“
3. na str. 59 dochází k opakování věty ze str. 58
4. na str. 61 ve větě „Lidé nejen v Texasu jsou schopni přikládat náboženství téměř náboženskou hodnotu“: místo „náboženství“ by mělo být „fotbalu“
5. Nejsem si jist, zda výrok, že americký fotbal není v Evropě tak populární jako v USA, protože se v Evropě hráči více obávají fyzické újmy, je tím vyčerpávajícím vysvětlením, proč v Evropě se americký fotbal nesetkává s takovou popularitou
6. na str. 65 mi není jasný smysl anglického citátu končící větou „This public prayer ends up supporting the public/private dichotomy“. Zdá se totiž, naopak, že průlom náboženství takto na veřejnost tuto dichotomii spíše relativizuje.

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako výbornou.

České Budějovice,

Dne 26. 4. 2011

Daniel Heider, Ph.D:

